

Guide & Concordance

to

**THE DUTCH POLITICAL CONFLICT
WITH THE REPUBLIC OF INDONESIA,
1945-1949**

**PART 3: THE GENERAL-COMMISSION
(*COMMISSIE-GENERAAL*)
FOR THE NETHERLANDS INDIES,
1946-1947**

Parts 3.1-3.3

**Papers of the Members
(Schermehorn, Van Poll, Sanders)**

on microfiche

Nationaal Archief, The Hague
&
Moran Micropublications, Amsterdam, The Netherlands

Specifications

Title: "The Dutch Political Conflict with the Republic of Indonesia, 1945-1949
Part 3: The General-Commission (*Commissie-Generaal*) for the Netherlands Indies, 1946-1947"

Location: National Archives (*Nationaal Archief*) of the Netherlands, The Hague

Size: complete set 178 positive silver microfiches

Order no.: MMP126-128

Price: please inquire

Finding aids: see below

Available separately

Part 3.1 Papers of W. Schermerhorn

Size: 91 positive silver microfiches

Order no.: MMP126

Price: please inquire

Finding aids: Printed publisher's guide & concordance based on *Inventaris van de collectie W. Schermerhorn (1894-1977), lijst van archivalia afkomstig van W.S. aanwinst 1980; idem A W.'84, id. A W.'85*. Den Haag, n.d.

National Archives' access number (*toegang*): 2.21.183.74

Part 3.2 Papers of M.J.M. van Poll

Size: 78 positive silver microfiches

Order no.: MMP127

Price: please inquire

Finding aids: Printed publisher's guide & concordance based on *Inventaris van de papieren van M.J.M. van Poll*, door F.J.M. Otten. Den Haag, 1973.

National Archives' access number (*toegang*): 2.21.133

Part 3.3 Papers of P. Sanders

Order no.: MMP128

Size: 9 positive silver microfiches

Price: please inquire

Finding aids: Printed publisher's guide & concordance based on *Inventaris van een verzameling papieren afkomstig van prof. mr. P. Sanders secretaris-generaal van de Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië, 1946-1947*, door F.J.M. Otten. Den Haag, 1976.

National Archives' access number (*toegang*): 2.21.147

Orders & Inquiries

Moran Micropublications

Singel 357

1012 WK Amsterdam

The Netherlands

Tel + 31 20 528 6139

Fax + 31 20 623 9358

E-mail: info@moranmicropublications.nl

www.moranmicropublications.nl

Guide & Concordance

to

**THE DUTCH POLITICAL CONFLICT
WITH THE REPUBLIC OF INDONESIA,
1945-1949**

**PART 3: THE GENERAL-COMMISSION
(*COMMISSIE-GENERAAL*)
FOR THE NETHERLANDS INDIES,
1946-1947**

Parts 3.1-3.3

**Papers of the Members
(Schermehorn, Van Poll, Sanders)**

on microfiche

Nationaal Archief, The Hague
&
Moran Micropublications, Amsterdam, The Netherlands

CONTENTS

Publisher's Preface.....	5
Note on the microfilming and the present guide.....	9
Copyright en citeerinformatie.....	10
Inventaris/inventory Part 3.1: Collectie W. Schermerhorn.....	11
Inventaris/inventory Part 3.2: Collectie M.J.M. van Poll.....	15
Inventaris/inventory Part 3.3: Collectie P. Sanders.....	29

PUBLISHER'S PREFACE

Introduction

The end of the Second World War in August 1945 sounded the death knell of Dutch colonialism in Indonesia. The proclamation of the Republic of Indonesia by Sukarno and Hatta on 17 August 1945 ushered in a confusing and complicated period of anticolonial struggle, civil war, military action by the Dutch and negotiations between the parties that ultimately led to the transfer of sovereignty to the Republic on 27 December 1949.

New series

These collections form the third part in a new series of micropublications on the end of Dutch colonialism in Asia being planned and carried out in cooperation with the National Archives in The Hague. It can be regarded as the continuation of the now dormant series "War and Decolonization" by MMF Publications, with which it does not overlap. The five parts of that series are also available from Moran.

Focus

The new series has as theme the Dutch political conflict with the Republic of Indonesia, not only in the pivotal years 1945-1949, but also extending into the early 1960s in order to cover the process of decolonization of Netherlands New Guinea, over which the Dutch had refused to transfer sovereignty at the end of 1949. It will also reach back into the 1930s and the years of war and occupation (1942-1945) to provide the necessary background to the crisis that ensued on 17 August 1945.

Part 3: Background

The *Commissie-Generaal voor Nederlandsch-Indië* was set up by act of Parliament in September 1946 and charged with the temporary exercise of government power in the Netherlands Indies and more specifically with preparing a new (federal) political structure for the colony. The Commission was chaired by former prime minister Willem Schermerhorn, with P. Sanders as secretary and M. van Poll as member. (Another member, F. de Boer, was appointed but soon resigned.) The highest Dutch official in the Indies, Lieutenant-Governor-General Dr. H.J. van Mook joined the Commission *ex officio*. The Commission sat in Batavia, capital of the Netherlands Indies.

To achieve its purpose the Commission reopened negotiations with the Republic of Indonesia that had been proclaimed by Sukarno and Hatta on 17 August 1945 but not recognized by the Dutch although it held power in many areas of Java, Madura and Sumatra. These talks soon led to a draft agreement between the parties signed at Linggajati in the mountains near Cirebon on Java's north coast on 15 November 1946. The agreement recognized the Republic's authority *de facto*, but not yet *de jure* in the areas it held and called for the founding of a democratic, sovereign United States of Indonesia, of which the Republic would be one of the states, alongside others such as "East Indonesia" and Borneo (significantly and ominously for the future New Guinea was not mentioned). This federal system would form a union with the Netherlands under the Dutch queen. The agreement would soon prove impossible to implement.

In the Netherlands the Commission's swift and resolute action in search of a solution to the colonial dilemma aroused a great deal of suspicion and resistance. Schermerhorn and Van Mook were seen as being far too progressive, even anticolonial "wreckers of the kingdom". Among the Indonesian Republicans as well there were many who believed that Linggajati gave away far too much. They regarded it as at most a way-station on the road to complete independence and refused to accept a federal Indonesia. Moderates under the leadership of Sutan Sjahrir were sidetracked. The struggle continued for a unitary republic extending from "Sabang to Merauke", that is from the western tip

of Sumatra all the way through the archipelago to New Guinea. The de facto recognition in Linggajati was used by the Republic to win international sympathy. Differences of interpretation of this accord therefore remained very great and it and the Commission were effectively repudiated by the Dutch government, which turned to military action against the Republic in July 1947 (first “Police action”). Although it had been overtaken by events, the Commission was only officially disbanded and its members honorably discharged in October 1947, nearly a year after Linggajati had been initialled.

Papers of Commission members micropublished

The Commissie-Generaal and the Linggajati agreement represented an important moment in the process of decolonization. The persistent virulence of colonial sentiments in the Netherlands and the strength of the Republican ideal in Indonesia were revealed. The federalist approach and proposed union with the Netherlands were shown to be problematic, although the Dutch continued down that road up to and including the transfer of sovereignty on 27 December 1949 to a federal Republic of the United States of Indonesia, which was swept aside and replaced by the unitary Republic of Indonesia on the fifth anniversary of the Proclamation of Independence on 17 August 1950. It took many years for the Dutch to come to terms with the tumultuous developments of the years 1945-1950. At the 60th anniversary ceremonies of the Proclamation in August 2005, the Dutch foreign minister finally conceded that Indonesian sovereignty in effect should date, *de jure* as well as *de facto*, from 17 August 1945 and not from December 1949. The present publication in microform of the papers of the Commission’s members will benefit research into this pivotal period in the history of decolonization. This part is divided into three subsections as follows.

PART 3.1. PAPERS OF W. SCHERMERHORN (CHAIRMAN)

Short biography

Willem Schermerhorn was born in 1894 in the province of North Holland, the Netherlands. He studied civil engineering and went on to become a professor of surveying and geodesy at the famous technical college in Delft. Later he became known worldwide as a pioneer in the techniques of aerial photography and aerial surveying, undertaking for example the mapping of New Guinea in 1936. Politically Schermerhorn belonged to the radical liberal tradition represented by the *Vrijzinnig-Democratische Bond* (VDB). During World War II he was first held hostage by the German occupiers and during confinement took part in discussions on how to renew the country’s political system. After his release he was active in the Resistance, editing an underground newspaper. In the war’s aftermath he became prime minister of the first cabinet of “recovery and renewal” from June 1945 until July 1946 and joined the new Labor Party (*Partij van de Arbeid*), which resulted in February 1946 from a merger of the prewar Social Democratic Workers Party, the VDB and others. As chairman of the *Commissie-Generaal voor Nederlandsch-Indië* he set a determined but realistic anticolonial course that was very unpopular in the country, but led to the signing of the agreement of Linggajati in November 1946 by himself and Sutan Sjahir for the Republic of Indonesia. In the months that followed, talks on carrying out the agreement were pursued by the Commission to no avail and Schermerhorn himself came to accept military action as inevitable.

Schermerhorn remained in politics until 1965 serving as member of the lower and upper houses of Parliament, although he no longer played a decisive role. In 1970 he published his diary covering the above period (*Het dagboek van Schermerhorn*, 2 vols., Groningen: C. Smit, 1970). He died in 1977.

The papers

Schermerhorn's papers micropublished here concern first and foremost his chairmanship of the Commissie-Generaal (1946-1947). They include

- extensive correspondence with Dutch political figures during and about this period
- minutes of meetings between the commission and the prime minister and minister of the colonies
- copies of telegrams sent and received by the commission
- minutes of political discussions with Indonesian delegations
- memos and bulletins of the Government Information Agency, and others.

In addition, there are also many files containing correspondence, memos and notes, articles and press clippings on the Indonesian and New Guinea questions more generally. Finally there is a manuscript of and correspondence on the publication of his diary of the period

PART 3.2. PAPERS OF M.J.M. VAN POLL (MEMBER)

Short biography

Maximus Josephus Maria (Max) van Poll was born in North Brabant, the Netherlands in 1881 as son of an officer in the Dutch colonial army (*Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger*, KNIL). After secondary school he embarked on a career in journalism, eventually founding his own daily newspaper *De Morgen* (Morning). He published numerous articles on political, economic and cultural topics.

In 1929 Van Poll was elected to parliament as representative of the Catholic party (*Rooms-Katholieke Staatspartij*, RKSP, later *Katholieke Volkspartij*, KVP), where he specialized in social-economic issues, becoming as well the party expert on questions concerning the Indies. In 1935 he took a stand in favour of "imperial self-sufficiency" through intensification of the trade relations between the Netherlands and the East Indies. Several years later he opposed, along with the entire Catholic faction, a proposal to speed up the granting of autonomy to the colony. After the war he was a member of the permanent parliamentary committee for Indies affairs. In January 1946 he proposed and subsequently chaired a parliamentary commission to investigate the situation in Indonesia (*Commissie Van Poll*). He resigned from parliament in September 1946 to become a member of the *Commissie-Generaal*. His appointment was meant by the KVP to act as a brake on the progressive course planned by Commission chairman Schermerhorn and Lieutenant-Governor-General Van Mook, but in practice he became increasingly alienated from his faction. Van Poll served on the Commission until it was honorably discharged in October 1947. He died the following year.

The papers

The papers micropublished here chiefly concern the Indonesian question in the years 1945-1948 and in particular the work of the Commissie-Generaal in 1946-1947. They include

- a very extensive correspondence concerning Indonesia organized alphabetically and indexed
- official papers of the Commission received by or authored by Van Poll, organized chronologically
- printed parliamentary documents concerning Indonesia and the actions of the Commission, some with marginal notes by Van Poll
- notes, memos and reports concerning the proposed federal government for Indonesia, in particular the state of East Indonesia, and the Netherlands Indonesian Union
- printed documentation on Indonesia and New Guinea, such as newspaper and magazine articles, brochures, clippings, etc.

PART 3.3. PAPERS OF P. SANDERS (SECRETARY)

Short biography

Pieter Sanders was born in Schiedam in 1912. He studied law and then went into private practice. In July 1945, Prime Minister Willem Schermerhorn brought him into the government as secretary-general of the war ministry, a position he held for a year. In September 1946, Schermerhorn, no longer prime minister, asked Sanders to become secretary-general of the *Commissie-Generaal voor Nederlandsch-Indië*, which Schermerhorn has been called upon by parliament to form in order to negotiate with the Indonesians. He fulfilled this function until his resignation in July 1947.

Returning first to a private law practice made difficult by his association with Schermerhorn's Indonesian policy, he later entered higher education. He was appointed professor of civil law at the *Economische Hogeschool* (NEH) in Rotterdam in 1959, with the task of setting up a law faculty, incorporated into the successor of the NEH, the new Erasmus University of that city in 1963. Sanders became a dean of that faculty.

The papers

The most important document among his papers is his diary covering the period of his tenure on the commission from September 1946 until July 1947. Cast in the form of letters sent to his wife back in the Netherlands, it is in fact a report on the vicissitudes of the Commission written for himself and a few close relations. It is published here for the first time in any form. In addition to the diary, his papers contain contemporary correspondence with prominent Dutch politicians and others, and various other documents.

Note on the microfilming and present guide

Parts 3.1-3.3 were filmed directly onto microfiche for Moran Micropublications by a laboratory in the Netherlands and are of archival quality. The microfiches are numbered consecutively within each subpart in the upper right-hand corner of the eye-legible headers. In addition, the headers contain the title of the part and series in Dutch, the name of the National Archives, the publisher's order number and the inventory numbers filmed on that fiche.

In keeping with current archival microfilming procedures in the Netherlands both the front and reverse sides of newspaper clippings were filmed where they occur.

The present guide and concordance has been compiled by Moran Micropublications based on the inventories of the National Archives mentioned on the inside front cover above. All rights reserved.

Copyright

The copyright of this microfiche edition is reserved to the National Archives of the Netherlands. Inquiries concerning permission to reproduce any part of this present publication in any form should be addressed to:

**Nationaal Archief
PO Box 90520
2509 LM Den Haag
The Netherlands**

**Tel + 31 70 331 5400
Fax + 31 70 331 5540
E-mail: info@nationaalarchief.nl**

Citeer- en aanvraaginstructie (how to cite this collection in publications)

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld als volgt.

Nationaal Archief, *Collectie W. Schermerhorn* (code toegang 2.21.183.74), Inventarisnummer....

Nationaal Archief, *Papieren van M.J.M. van Poll* (code toegang 2.21.133), Inventarisnummer....

Nationaal Archief, *Papieren afkomstig van prof. mr. P. Sanders* (code toegang 2.21.147),
Inventarisnummer....

Deze archieven zijn openbaar.

2.21.183.74

INVENTARIS
van de collectie
W. SCHERMERHORN
(1894-1977)

lijst van archivalia afkomstig van W.S.
aanwinst 1980; idem AW.'84, idem AW.'85

INVENTARIS

[*Publisher's note: only the inventory numbers microfilmed for this publication—nos. 2, 3, 4, 5, 34, 35, and 37.8-- are reproduced here.*]

2.	<i>Inhoud</i>	Fiche 1-19
	Dr. C. Smit, Correspondentie dagboek	Fiche 1-2
	Correspondentie over dagboek – uitgevers	Fiche 2
	Verhouding t.o.v. andere politieke partijen	Fiche 3-6
	Vrijzinnige Studie Club	Fiche 7
	Vragen en antwoorden C. Smit	Fiche 7-8
	Indonesië Dagboek. Manuscript	Fiche 8-15
	Ambtelijke nota's Indonesië	Fiche 15-16
	Diverse nota's Indonesië	Fiche 16-17
	Diverse persberichten, knipsels, etc. met betrekking tot Indonesië en Nieuw-Guinea	Fiche 17-19
3.	<i>Inhoud</i>	Fiche 19-35
	Commissie-Generaal Officiële Correspondentie	Fiche 19-20
	Militaire actie diversen	Fiche 20-21
	Indonesië beleidsvragen	Fiche 21
	Diverse correspondentie	Fiche 21-24
	Indonesië algemeen	Fiche 24-26
	Indonesië diversen	Fiche 26-28
	Diverse correspondentie met betrekking tot Indonesië 1944-1952 [1969]	Fiche 28-32
	Correspondentie dr. C. Gerretson	Fiche 32-34
	Correspondentie G.J. van Heuven Goedhart	Fiche 34-35
4.	<i>Inhoud</i>	Fiche 35-49
	Briefwisseling M. de Niet over Indonesië	Fiche 35-37
	Briefwisseling J. de Visser over Indonesië	Fiche 37-38
	Briefwisseling P.J. Schmidt over Indonesië	Fiche 38-39
	Briefwisseling G. Ruygers over Indonesië	Fiche 40
	Brief P. Sanders (?) over Indonesië	Fiche 40
	Briefwisseling I. Samkalden over Indonesië	Fiche 40
	Knipsels Indonesië algemeen	Fiche 40-44
	Knipsels Nederlandse Politiek inzake Indonesië	Fiche 44-49
5.	<i>Inhoud</i>	Fiche 49-63
	Briefwisseling P.A. Wansink (Oost-Indonesië)	Fiche 49-53
	Indonesië federalisten en liquidatie R.I.S.	Fiche 53-55
	Verhouding Indonesië inzake Nieuw-Guinea	Fiche 55-59
	Briefwisseling F.J. Goedhart	Fiche 59-60
	Briefwisseling K. Posthumus	Fiche 60-62
	Briefwisseling P. Honig	Fiche 62-63
34.	<i>Stukken betreffende zijn voorzitterschap van de Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië. 1946-1947.</i>	Fiche 63-79
34.1	Notulen van besprekingen van de commissie met de minister-president en de minister van Koloniën in Batavia. 14-22 mei 1947.	Fiche 63-64
34.2	Idem. Mei-augustus [september] 1947 en buitengewone ministerraad 4 september 1947.	Fiche 64-65

Inventaris Schermerhorn

34.3	Ingekomen nota's en bulletins van het hoofd van de Regerings-voorlichtingdienst in Nederlands-Indië. [Juli] augustus-september 1947.	Fiche 65-69
34.4	Telegramwisseling met diverse personen. Juli-augustus 1947.	Fiche 69-71
34.5	Notulen van “politieke besprekingen” met Indonesische delegaties, genummerd 1-8. 1946-1947.	Fiche 71-72
34.6.	Afschriften van ingekomen telegrammen van de minister van Koloniën, J.A. Jonkman, kenmerk C.G.I. September 1946-augustus 1947.	Fiche 72-74
34.7-8.	Afschriften van uitgaande telegrammen, genummerd en gekenmerkt C.G.U. September 1946-juli 1947.	Fiche 74-79
34.7.	Nummers 1-112. September 1946-maart 1947.	Fiche 74-76
34.8.	Nummers 113-329. Maart 1947-juli 1947.	Fiche 76-79
35.	<i>Stukken betreffende zijn voorzitterschap van de Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië. 1946-1947.</i>	Fiche 79-88
35. 1.	Briefwisseling tijdens zijn voorzitterschap van de Commissie-Generaal en over deze periode. 1946-1969.	Fiche 79-87
	met:	
	L.J.M. Beel	Fiche 79-80
	B. van Dam	Fiche 80
	W. Drees	Fiche 80-81
	M. van der Goes van Naters	Fiche 81
	J.A. Jonkman	Fiche 81
	E.N. van Kleffens	Fiche 81
	P. Liefstinck	Fiche 81
	J.H.A. Logemann	Fiche 81-82
	S.L. Mansholt	Fiche 82
	J. Meynen	Fiche 82
	H.J. van Mook	Fiche 82-83
	J.H. van Royen	Fiche 83
	I. Samkalden (zie ook nr. 4)	Fiche 83
	P.J. Schmidt (zie ook nr. 4)	Fiche 83-85
	M.A. Tellegen	Fiche 85
	K. Vorrink	Fiche 85-86
	H.J.W. Wierda	Fiche 86
	Diversen	Fiche 86-87
	N.B. Hierin ook doorslagen en originelen van uitgaande brieven van P. Sanders.	
35.2.	Ingekomen stukken, houdende aantekeningen over het verdrag inzake de Nederlands-Indonesische Unie en “Opmerkingen betreffende de Nederlandse verhouding tot Indonesië...” van H.Th. Hoffmann. 1950, 1957.	Fiche 87
35.3.	Ingekomen brief van M. Kohnstamm bij minister-president Schermerhorn, inzake de algemene politieke constellatie van Nederland na de oorlog. 31 mei 1946.	Fiche 87

Inventaris Schermerhorn

- 35.4. Fotostaten van notulen van besprekingen van Engelse, Nederlandse en Indonesische delegaties. 1946. Fiche 88
37. *Stukken ontvangen van het I.T.C. in Enschede.*
- 37.8. Ingekomen reglementen met betrekking tot de werking van de Indonesische volksvertegenwoordiging, met geleiderapport van mr. A.J. Vleer. Gestencild, Bahasa en Nederlands. 10 februari 1950. Fiche 88-91

2.21.133

INVENTARIS
van de papieren van
M.J.M. VAN POLL

F.J.M. Otten

Den Haag , 1973

INHOUD

INLEIDING.....	17
INVENTARIS	19
I. Stukken betreffende zijn Kamerlidmaatschap (1929-1946).....	19
II. Stukken betreffende zijn lidmaatschap van de Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië (1946-1947).....	20
III. Documentatie.....	21
INDEX VAN ZAKEN	23
INDEX VAN PERSONEN	25

INLEIDING

Levensloop

Maximus Josephus Maria van Poll is geboren op 24 februari 1881 te Roosendaal (N.Br.) als zoon van Johannes Jacobus van Poll, officier in het Nederlands-Indische leger, en van Maria Louise von Freytag Drabbe. Hij is op 14 juni 1910 te Nijmegen gehuwd met Maria Antonia Smitz, uit welk huwelijk 7 kinderen zijn geboren.

Na een middelbare schoolopleiding op het internaat De Ruwenberg te St. Michielsgestel ging Van Poll al vroeg in de journalistiek: vanaf 1897 was hij werkzaam bij gewestelijke bladen. In 1921 werd hij hoofdredacteur van het weekblad *De Nieuwe Eeuw*, twee jaar later tevens hoofdredacteur van het door hemzelf opgerichte dagblad *De Morgen*, welke functies hij tot 1934 heeft uitgeoefend. Van zijn hand verschenen vanaf 1915 talrijke publicaties, voornamelijk over politieke, economische en culturele onderwerpen.

In 1929 werd Van Poll gekozen tot lid van de Tweede Kamer als vertegenwoordiger van de democratische vleugel binnen de R.K. Staatspartij. De parlementaire historicus Oud karakteriseert hem als een onafhankelijke figuur, zij het “voor een praktisch politicus wel eens al te theoretisch”. In zijn blad *De Morgen* had Van Poll een spreekbuis voor zijn meningen, die niet zelden afweken van het officiële standpunt van de R.K. fractie.

In de Tweede Kamer sprak Van Poll meestal over sociaal-economische kwesties, waarbij hij zich in de loop der jaren ontwikkelde tot de Indische specialist van de fractie. Bij de behandeling van de Indische begroting voor 1935 pleitte hij voor “imperiale zelfvoorziening” door middel van intensivering van de handelsbetrekkingen tussen Nederland en Indië. In 1938 maakte hij met het katholieke Kamerlid Teulings een studiereis naar Nederlands-Indië. Met de gehele R.K. fractie stemde hij in met de afwijzing door de Nederlandse regering van de voorstellen in de motie-Soetardjo tot versnelde zelfstandigheid voor Indië.

Na 1945 heeft de katholieke kamerfractie onder leiding van Romme gestreefd naar beduidend meer invloed op het Indische beleid dan vóór de oorlog het geval was geweest. Ook nu weer werd Van Poll lid van de vaste kamercommissie voor Indische zaken. Op 17 januari 1946 werd een door hem ingediende motie aangenomen, die de uitzending naar Indonesië van een parlementaire commissie van onderzoek gewenst achtte. Deze commissie-Van Poll, door de regering in Batavia niet zonder wantrouwen gadeslagen, had tot taak de Kamer een zelfstandig oordeel over de ontwikkelingen in Indonesië mogelijk te maken.

Op 10 september 1946 heeft Van Poll ontslag genomen als lid van de Tweede Kamer in verband met zijn benoeming tot lid van de Commissie Generaal voor Nederlands-Indië. Deze commissie van 3 leden, aangevuld met de Luitenant-Gouverneur-Generaal en onder voorzitterschap van oud-premier Schermerhorn, was belast met de tijdelijke uitoefening van de bevoegdheden van het Opperbestuur in Indonesië en meer in het bijzonder met de voorbereiding van nieuwe staatkundige verhoudingen. Daartoe heropende de Commissie besprekingen met de Republiek; reeds op 15 november 1946 slaagde men erin tot een ontwerpovereenkomst te komen: het akkoord van Linggadjati.

Het voortvarende optreden van de Commissie-Generaal heeft in Nederland sterke weerstanden gewekt. Ook Van Polls achterban, de Katholieke Volkspartij, heeft veel moeite gehad met het tempo van de commissieleden, die door de toenmalige oppositie zonder meer als “slopers van het koninkrijk” werden bestempeld. Zo is Van Polls lidmaatschap van de Commissie-Generaal, door de K.V.P.-leiding vooral bedoeld als rem op een al te progressieve koers van het gevreesde duo Van Mook - Schermerhorn, uitgelopen op een toenemende verwijdering tussen hem en de R.K. kamerfractie.

Op 15 november 1947 is de Commissie-Generaal ontbonden onder eervol ontslag voor de nog overgebleven leden, waaronder Van Poll. Feitelijk was het voortbestaan van de Commissie onder

invloed van de politieke en militaire ontwikkelingen in Indonesië al enige maanden overbodig geworden.

In 1948 is Van Poll benoemd tot journalistiek directeur van de uitgeversmaatschappij Neerlandia te Utrecht. Kort daarna, op 25 september 1948, is hij te Eindhoven overleden.

Literatuur:

Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld, blz. 1167.

P.J. Oud, *Het Jongste Verleden*, delen IV - VI, passim.

Het Dagboek van Schermerhorn, uitgegeven door mr. dr. C. Smit.

Papieren

De hierna beschreven papieren betreffen voornamelijk de Indonesische kwestie in de jaren 1945 tot 1948, over welke periode het archief Van Poll vrij volledig moet zijn bewaard gebleven. Helaas heeft Van Poll geen dagboekantekeningen bijgehouden als lid van de Commissie Generaal. Over de periode vóór de oorlog zijn vrijwel alle papieren van Van Poll bij verhuizingen verloren gegaan, ondermeer zijn omvangrijke journalistieke documentatie.

De collectie Van Poll is in januari 1973 door mr. M.M. van Poll te Voorburg aan het Algemeen Rijksarchief in bewaring gegeven.

INVENTARIS

- I. STUKKEN BETREFFENDE ZIJN KAMERLIDMAATSCHAP (1929-1946)
1. Stukken betreffende de positie van de Nederlandse draadnagel industrie. Gedrukt, getypt, geschreven. 1931-1936. Fiche 1-2
 2. Concept-regeringsprogram-1936, opgesteld door enkele leden van de Kamerfractie van de R.K. Staatspartij. Gedrukt, gestencild, getypt, geschreven. 1935-1936. Fiche 2-4
 3. Brieven aan zijn gezin, geschreven tijdens een studiereis naar Nederlands-Indië in gezelschap van het kamerlid F. Teulings. Doorslagen. 1938. Fiche 4-5
 4. Beschouwing door [?] Rutgers over artikel 177 der Indische staatsregeling inzake de toelating van zending en missie. Getypt. 1939. Fiche 5
 5. Verslag van het verhandelde in de Volksraad van Nederlands-Indië op 15 juli 1941. Getypt. Z.j. (1941). Fiche 5
 6. Beschouwing door F.J.H. Bachg over het politiek en sociaal bestel in Nederland. Met bijlage. Gestencild, getypt. 1944 en z. j. Fiche 5-6
 7. “Is Nederlandsche immenging in Duitslands status quo geoorloofd?”, Anonieme verhandeling. Getypt. Z.j. Fiche 6
 - 8-11. Briefwisseling. 1945-1946. Fiche 6-12
N.B. Betreft ook briefwisseling als lid van de Parlementaire Commissie naar Indonesië. Alfabetisch geordend, namen der correspondenten zijn in de index verwerkt. (zie blz. 25-27)
 8. A-J Fiche 6-8
 9. K-M Fiche 8-9
 10. N-S Fiche 9-11
 11. T-Z en N.N. Fiche 11-12
 12. Gedrukte Kamerstukken betreffende het Indonesië-beleid, sommige met margeaantekeningen van Van Poll. 1945-1946. Fiche 12-17
 13. Stukken betreffende huishoudelijke aangelegenheden van de Parlementaire Commissie naar Indonesië. Getypt. 1946. Fiche 17
 14. Concepten van de op 7 mei 1946 door Van Poll in de Tweede Kamer ingediende motie inzake het Indonesië-beleid. Getypt, geschreven. Mei 1946. Fiche 17
 15. Artikelen van Van Poll, gepubliceerd in diverse bladen, betreffende de Indonesische kwestie. Mei-juli 1946. Fiche 17-18
 16. Teksten van een tweetal radiotoespraken door Van Poll over de Indonesische kwestie. Z.j. (eerste helft 1946). Fiche 18
 17. Stukken betreffende het optreden van mr. M. Slamet, waaronder briefwisseling en brochure van Slamet over “Japanese Machinations”. Gedrukt, gestencild, getypt. 1946. Fiche 18-20

18.	Beschouwingen door J.Th. Dinger over “Cultuurmogelijkheden in Zuid-Sumatra”. Met begeleidbrieven. Getypt. 1946.	Fiche 20
19.	Stukken betreffende de Unie van Nazaten uit Verbintenissen tussen Europeanen en Koloniale Inheemschen (UNVEKI) te Batavia. Gestencild, getypt. 1946.	Fiche 20
20.	Adressen en manifesten van verschillende groeperingen of personen, ter beïnvloeding van het Indonesië-beleid. Gedrukt, gestencild. 1946.	Fiche 21
II. STUKKEN BETREFFENDE ZIJN LIDMAATSCHAP VAN DE COMMISSIE-GENERAAL VOOR NEDERLANDS-INDIË (1946-1947)		
21-34.	Stukken ingekomen bij en opgemaakt door M.J.M. van Poll als lid van de Commissie-Generaal. 1946-1947. N.B. Voornamelijk nota's, memoranda, telegrammen.	Fiche 21-40
21.	Augustus 1946	Fiche 21
22.	September 1946	Fiche 21-22
23.	Oktober 1946	Fiche 23
24.	November 1946	Fiche 23-25
25.	December 1946	Fiche 25-26
26.	Januari 1947	Fiche 27-28
27.	Februari 1947	Fiche 28
28.	Maart 1947	Fiche 29-30
29.	April 1947	Fiche 30-31
30.	Mei (eerste helft) 1947	Fiche 31-33
31.	Mei (tweede helft) 1947	Fiche 33-35
32.	Juni 1947	Fiche 35-37
33.	Juli 1947	Fiche 37-38
34.	Augustus, september 1947	Fiche 39-40
35-36.	Particuliere briefwisseling van M.J.M. van Poll gedurende zijn lidmaatschap van de Commissie-Generaal. 1946, 1947. N.B. De namen der alfabetisch geordende correspondenten zijn in de index verwerkt.	Fiche 41-44
35.	A-L	Fiche 41-42
36.	M-Z en N.N.	Fiche 42-44
37.	Gedrukte Kamerstukken betreffende het Indonesiëbeleid en het optreden van de Commissie-Generaal, sommige met margeaantekeningen van Van Poll. 1946, 1947.	Fiche 44-50
38.	Tekst van een artikel, houdende een interview met Van Poll naar aanleiding van de publicatie door <i>Elsevier's Weekblad</i> van de geheime notulen van Linggadjati. Met concept. Getypt, geschreven. Z.j. (begin 1947). N.B. Het concept in het handschrift van Van Poll zelf.	Fiche 50
39.	Conceptnota's en aantekeningen over de organisatie van de federale regering van Indonesië en over de Nederlands-Indonesische Unie. Getypt. Z.j. (1947).	Fiche 50-51

Inventaris Van Poll

40. Nota, samengesteld op het ministerie van Overzees-Gebiedsdelen, over de politieke situatie in Oost-Indonesië. Gestencild. Z.j. (1947). Fiche 51
41. Memorandum inzake de mogelijkheden van nauwer cultureel contact tussen Nederland en Indonesië. Anoniem. Getypt. Z.j. (ca. 1947). Fiche 51
42. Adviezen van Van Poll aan de Nederlandse regering over de ontwerpovereenkomst met Oost-Indonesië en over de Nederlands-Indonesische Unie. Met bijlagen. Gestencild, getypt, geschreven. November 1947 - februari 1948. Fiche 51-52
- III. DOCUMENTATIE
43. Advies van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Nederlands-Indië aan de Directeur Binnenlands Bestuur inzake "het vraagstuk van het opkoopriet". Gestencild. 1929. Fiche 52
44. Krantenartikelen over Nieuw-Guinea. Met enige exemplaren van het tijdschrift "*Nieuw-Guinea*". 1936-1939. Fiche 53-56
- 45-52. *Stukken betreffende de Indonesische kwestie. 1945-1948.* Fiche 56-70
45. Overzichten van de politieke ontwikkelingen in Indonesië in de periode 1942-1945. Z.j. (ca. 1945, 1946). Fiche 56-57
46. Brochure en krantenartikelen over dr. H.J. van Mook. Met bijlagen. Gedrukt, getypt. 1945, 1946. Fiche 57-59
47. Stukken betreffende de conferentie van Malino over de staatkundige organisatie der Buitengewesten. Gedrukt, gestencild, getypt. 1946. Fiche 59-61
48. "Indonesië's Toekomst. Overzicht der plannen van de Nederlandsche Regeering". Uitgave van de R.V.D. te Batavia. Gedrukt. 1946. Fiche 61
49. Kranten- en tijdschriftartikelen over de Indonesische kwestie in het algemeen. 1946. Fiche 62-63
50. Kranten- en tijdschriftartikelen over de Commissie Generaal. 1946, 1947. Fiche 64-66
51. Kranten en tijdschriftartikelen over de economie van Indonesië. Verslagen van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij over 1940-1945 en van de Handelsvereniging Amsterdam over 1946. Gedrukt. 1946, 1947. Fiche 66-68
52. Beschouwingen over de Indonesische kwestie door: W.K.H. Feuilletau de Bruyn, G.W. Overdijkink, J. Ozinga, Ch.J.I.M. Welter en N.N. Gestencild, getypt. 1946, 1947. Fiche 68-70

Inventaris Van Poll

53. Documentatie voor een publicatie over Adolf Hitler: krantenknipsels, aantekeningen en enkele brieven o.a. van Dr. Eduard Huemer, Hitler's leraar Franse taal aan het Realgymnasium te Linz. Gedrukt, getypt, geschreven. 1945, 1948 en z.j. Fiche 70-74
54. Exemplaren van tijdschriften: *De Brug – Djambatan; Indonesia; Natuurwetenschappelijk Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië; Netherlands News; De Nieuwe Eeuw; Op Korte Golf; Op Wacht; De Opdracht; Polemos, R.V.D.-overzichten Overzeese Gebiedsdelen; De Voorpost.* 1946. Fiche 74-78

INDEX VAN ZAKEN

	<i>Inv.nr.</i>
<i>Brug – Djambatan, De</i> (periodiek)	54
Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië	21-38, 50
<i>Daily Telegraph</i>	8
Draadnagelindustrie	1
Duitsland, 1945.....	7
Handelsvereniging Amsterdam	51
Helmond, draadnagelindustrie.....	1
Indië in Nood, stichting.....	35
Indisch-Nederlands Genootschap	35
<i>Indonesia</i> (periodiek)	54
Indonesië, buitengewesten.....	47
Indonesië, economie	30, 31, 51
Indonesië, federale regering	39
Indonesië, politieke situatie 1942-45	45
Indonesië, verhouding tot Nederland	12, 14-16, 20, 37, 39, 41, 42, 48-50, 52
Jogjakarta, politieke situatie 1947.....	32
Katholieke Studieclub Batavia	9
Katholieke Volkspartij	9, 35
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.....	51
Linggadjati, overeenkomst van.....	23-32, 38
Malino, conferentie van	47
Missie-bureau, Centraal	8
<i>Natuurwetenschappelijk Tijdschrift</i> <i>voor Nederlandsch-Indië</i>	54
Nederlands-Indië.....	3
Nederlands-Indië, staatsregeling.....	4
Nederlands-Indië, suikercultuur	43
Nederlands-Indië, Volksraad.....	5
Nederlands-Indië, zending.....	4
<i>Netherlands News</i>	54
NICA-Makassar.....	10
Nieuw-Guinea.....	44
<i>Nieuwe Eeuw, De</i> (periodiek).....	54
Oost-Indonesië, deelstaat	40, 42
<i>Op Korte Golf</i> (periodiek)	54
<i>Op Wacht</i> (periodiek).....	54
<i>Opdracht, De</i> (periodiek)	54
Oss, burgemeester van	10
Parlementaire Commissie Indonesië, 1946 ...	8-13
<i>Polemios</i> (periodiek).....	54

Inventaris Van Poll

	<i>Inv.nr.</i>
Roode Kruis, Nederlandse.....	10
Rooms-Katholieke Staatspartij	2
Sumatra, cultures in Zuid	18
Sumatra, politieke situatie 1946	26
Tweede Kamer, griffie	11
Tweede Kamer, voorzitter	36
UNVEKI, Batavia.....	19
Vereniging Nederland-Indonesië.....	11
<i>Voorpost, De</i> (periodiek).....	54

INDEX VAN PERSONEN

	<i>Inv.nr.</i>
Bachg, F.J.H.	6
Bakker, N.	8
Bauwens, L.F.	8
Beekman, E.H.M.	8
Beel, L.J.M.	35
Bendien, J.	8
Besten, G. den	8
Burer, W.	8
Cornelis, J.Ch.	8
Cremers, L.	8
Damen, B.	8
Dijk, J.D.P. van	8
Dinger, J.Th.	18
Doeve, W.	8
Doumen, C.	8
Dudok van Heel, S.A.C.	8
Elias, W.H.J.	8
Els, Th.W. van der	8
Eyssen, D.	8
Fermin, P.G.H.A.	35
Feuilletau de Bruyn, W.K.H.	52
Finold, R.H.	35
Frijling, J.D.	8
Geldorp Meddens, J.G.A.	35
Gerritsen, A.	8
Gerretson, C.	8, 35
Goedhart, F.J.	35
Goethals, F.	8
Graaf, R.H. de	8
Grader, W.	8
Grinten, W.M. van der	8
Groeninx van Zoelen, R.	8
Grotthaus, H.	8
Haex, A.	8
Haff, E.M.O.	8
Helsdingen, C.C. van	8
Hendriks, G.	35
Hermans, H.	8
Hitler, Adolf	53
Hogenboom, C.J.J.	8
Hoogstraten, J.E. van	8
Houben, F.J.A.	8
Huemer, Ed.	53
Huysmans, G.W.M.	35
Jansen, G.	8

	<i>Inv.nr.</i>
Jongeneel, D.J.....	8
Jonkman, J.A.	35
Kapteyn, W.....	9
Kemen, W.....	9
Kempen, C.J. van.....	9
Kerstens, P.A.	35
Keunen, J.R.M.	9
Kielstra, J.C.	9
Kleffens, E.N. van.....	9
Kleymans, D.J.M.....	9
Kloppenburg, P.J.	9
Klusman, W.F.....	9
Knüppe, J.C.M.....	9
Knuvelder, G.	9
Koenders, -	35
Koets, P.J.....	35
Kooy, K.....	9
Korte, H.C.P.....	9
Kortenhorst, L.G.....	9
Kwee Swan Liat, J.	9
Langendam, S.G.C.....	9
Laret, W.F.H.....	9
Lauw Souw Yoe Peek, P.	9
Lem, J.E.M.	9
Levelt, H.J.	9
Looyenga, J.	35
Loy, A. van.....	9
Maassen, C.C.J.	36
Makatita, A.P.....	36
Mannesse, H.	9
Meer de Walcheren, P. van der	9
Mensink, G.	36
Meyer, D.H.....	9
Meyer Ranneft, J.W.	36
Morel, J.	9
Mook, H.J. van	46
Nadjamoeddin, -	47
Nieuwenhuyzen Segaar, F.H.	10
Nolet, C.F.M.....	10
Notermans, J.M.G.	10
Oppenkamp, S.	10
Overdijkink, G.W.	10, 52
Onzinga, J.....	52
Pul, J.P. van	10
Roelfsema, H.L.....	36
Romme, C.P.M.....	10, 36
Royen, J.H. van.....	10

	<i>Inv.nr.</i>
Rutgers, -	4
Ryckevorsel, K. van	10
Scharphuis, H.M.	10
Schmutzer, J.	10
Schneiders, F.I.M.	10
Schneiders, N.M.	10
Schul, M.L.J.E.	10
Seldam, R.E.J. ten	10
Slamet, M.	17, 36
Slotmans, C.	10
Soetapanitra, P.S.	10
Staring, P.R.	10
Stokman, S.	10
Stolte, L.A.M.	10
Straaten, C. van der	10
Sybesma, F.	10
Teulings, F.	3, 36
Thiel-Hillen, M.P. van	1
Thoden van Velzen, U.W.E.	11
Thunissen, H.O.	36
Try Ellis, W.Ch. de la	11
Tsiang, C.T.	36
Tuinenburg, H.E. van	11
Veenendaal, W.C. van	11
Vendel, W.	36
Verboeket, K.F.J.	11, 36
Vermeulen, J.W.	11
Visser, J.J.M.	11
Vlamings, H.J.	11
Vonk, G.	36
Voorst tot Voorst, E.J.M. van	11
Weerelt-Perquin, G.	11
Welsing, J.I.M.	11
Wiessing, G.E.J.	11
Welter, Ch.J.I.M.	36, 52
Wolf, J.C.I.	11
Wolff, J.F. de	11
Wouters, S.C.I.	11
Zanten Jut, C.J. van	11
Zeeman, P.W.	11
Zimmerman, A.	11
Zimmerman, H.	11

2.21.147

INVENTARIS
van een verzameling papieren afkomstig van
prof. mr. P. SANDERS
secretaris-generaal van de
Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië,
1946-1947

door

F.J.M. Otten

Den Haag, 1976

INHOUD

INLEIDING.....	31
INVENTARIS.....	32

INLEIDING

Prof. mr. P. Sanders is op 21 juli 1912 te Schiedam geboren. Na zijn studie in de rechten en promotie ging hij in de advocatuur. In juli 1945 trok Schermerhorn hem aan als secretaris-generaal voor het ministerie van Algemene Oorlogvoering, welke functie hij tot juli 1946 bekleedde. In september 1946 vroeg Schermerhorn hem weer als secretaris-generaal, doch nu voor de Commissie-Generaal voor Nederlands-Indie. Eind juli 1947 trok hij zich terug uit deze functie.

Hierna keerde hij terug in de advocatuur, doch de opbouw van een cliëntenkring was voor hem als “medeplichtige van Schermerhorn” inzake de Indonesische kwestie niet gemakkelijk. In 1959 werd hij benoemd tot hoogleraar Burgerlijk Recht aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam met de opdracht de Juridische Faculteit voor te bereiden, hetgeen in 1963 als onderdeel van de Erasmus Universiteit is gelukt. Sanders werd tot opbouwdecaan van deze faculteit benoemd.

Het belangrijkste document in deze verzameling is het dagboek, formeel in briefvorm en gericht aan zijn vrouw, in Nederland, doch feitelijk een verslaglegging voor eigen gebruik en voor enkele intimi. Evenals het dagboek van Schermerhorn is dit dagboek gedikteerd aan zijn secretaresse, die het uittypte.

In 1973 heeft prof. Sanders deze collectie aan het Algemeen Rijksarchief geschonken.

Het archief is openbaar.

INVENTARIS

1. Dagboek over de periode 14 september 1946 tot 20 juli 1947.
Getypt. 1946-1947. N.B. Blz. 1-157. Fiche 1-2

2. Briefwisseling gevoerd met:
A.D. Belinfante; E.H. van der Beugel; O. Damst; R.W. van Diffelen;
J. Drion; H.J.Friedericy; mw. S. de Graaf; G.J. van Heuven Goedhart;
J.H.J. de Jong; J.M. Kiveron; M. Kohnstamm; J. Landré; mej. H. Lenderink;
J.H.A. Logemann; S.L. Mansholt; W.B. Meyboom; ...de Meester;
C.L. Patijn; S. Posthumus; H.M. van Randwijk; J.H. van Royen; I. Samkalden;
H.W. Sandberg; J. de Visser; K. Vorrink; D. Vriesman; J.J. Vriesendorp;
M. Weisglas; M. Wright.
Januari-juli 1947. Fiche 2-5

3. Kopieën van brieven mr. M. de Niet aan mr. dr. J. Barents en
mr. J.A. Jonkman over de opvolging van Van Mook en over de politieke
ontwikkeling in Indonesië in het algemeen.
Gestencild. Mei-september 1947. Fiche 5-6

4. Chronologisch overzicht van de Nederlands-Indonesische onderhandelingen
in de periode eind mei 1947 tot het uitbreken van de eerste politieke actie.
Getypt. Juli 1947. Fiche 6

5. Foto's van het optreden van de Commissie-Generaal. 1946-1947. Fiche 6-7

6. Tekeningen van H. Ngantoeng met impressies van de onderhandelingen
te Linggadjati in november 1946. 1947. Fiche 8-9

7. Speciaal nummer van de *Nanyang Post* over de ondertekening van
de overeenkomst van Linggadjati. April 1947. Ontbreekt/lacking